

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра відновного правосуддя та приватної детективної діяльності

07-04-17

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О. А. Лагоднюк

“ ____ ” _____ 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Європейське право

European law

(назва навчальної дисципліни)
(name of the discipline)

Спеціальність
specialty

081 «Право»
081 «Law»
(шифр і назва спеціальності)
(code and name of the specialty)

Рівне - 2018

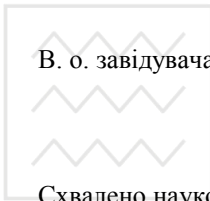
Національний університет

Робоча програма з «Європейського права» для студентів, які навчаються, за спеціальністю 081 «Право», в галузі знань 08 «Право»
Рівне: НУВГП, 2018 р., 25 с.

Розробники: к.ю.н. доц. доцент кафедри відновного правосуддя та приватної детективної діяльності Вовк Ю.Є.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри відновного правосуддя та приватної детективної діяльності

Протокол від «07 вересня» 2018 року № 1

В. о. завідувача кафедри _____

В. І. Гришко

Національний університет
відновного господарства
та природокористування

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю «Право»

Протокол від «19 жовтня» 2018 року № 2

Голова науково-методичної комісії _____

В. І. Цимбалюк

©Вовк Ю. Є., 2018 рік

©НУВГП, 2018 рік

ВСТУП.

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Європейське право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Право».

Предметом вивчення дисципліни є Європейський Союз як інтеграційна організація, статус його керівних органів, правила які регламентують порядок формування Європейського парламенту, юрисдикцію судів, загальні принципи права, галузі права, прецедентне право Суду справедливості Європейського Союзу, законодавство, що виникає внаслідок зовнішніх відносин Європейського Союзу, а також додаткове законодавство, що складається з конвенцій і угод, укладених між країнами-членами, для запровадження положень основоположних договорів.

Міждисциплінарні зв'язки. Європейське право тісно пов'язане з іншими дисциплінами, такими як міжнародне публічне право, міжнародне приватне право, історія держави і права зарубіжних країн, з дисциплінами, що безпосередньо формують компетенції фахівця відповідного рівня вищої освіти.

Вивчення дисципліни передбачає цілеспрямовану роботу студентів з спеціальною літературою, активну роботу на лекціях, практичних заняттях, самостійну роботу, виконання індивідуальних завдань.

Вимоги до знань і умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

В сучасних умовах Європейський Союз є найбільшим утворенням на території Європи, до складу якого входять 28 країн – членів. ЄС є також найбільшою економікою світу і потужним ринком капіталу, послуг і робочої сили.

Після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС особливо актуальним є налагодження більш тісних економічних, політичних, культурних зв'язків з європейськими країнами. Важливим є також співробітництво в галузі юстиції та безпеки, а також гармонізація українського законодавства з законодавством ЄС.

Досягнення поставлених завдань вимагає також і знання права ЄС. Дана дисципліна надає можливість студентам ознайомитись з європейським правом, зрозуміти його суть, призначення, характерні особливості.

Ключові слова: Європейський союз, держава, право, суд, права людини, угода.

Abstrakt

In the modern world, the European Union is the largest entity in Europe, comprising 28 member countries. The EU is also the largest economy in the world and a powerful capital market, services and labor force.

After the signing of the Association Agreement between Ukraine and the EU, the establishment of closer economic, political, and cultural ties with European countries is especially important. Cooperation in the field of justice and security is also important, as well as harmonization of Ukrainian legislation with EU legislation.

Achieving the tasks required also requires knowledge of EU law. This discipline gives students the opportunity to familiarize themselves with European law, to understand its essence, purpose, characteristic features.

Key words: European Union, state, law, court, human rights, agreement.

1. Опис навчальної дисципліни.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 «Право»	Вибіркова дисципліна	
	Спеціальність 081 «Право»		
Модулів – 1		Рік підготовки: 2 курс	Рік підготовки: 2 курс
Змістових модулів – 2		Семестр: 3-ий	Семестр: 3
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		Лекції – 18 год.	Лекції – 2
Загальна кількість годин –90		Практичні- 14 год.	Практичні - 8

Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лабораторні - -год.	
		Самостійна робота – 58 год.	Самостійна робота – 80
		Індивідуальні завдання - - год.	
		Форма контролю - залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 35% до 65%;

заочної форми навчання – 9 % до 91

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування системи базових знань, ознайомлення студентів із основними засадами виникнення і функціонування в Європі інтеграційного об’єднання, ознайомлення з системою джерел права ЄС, особливостями функціонування правової системи.

Завдання дисципліни – сучасний юрист-фахівець повинен орієнтуватися в праві ЄС, розуміти природу й особливості основних інститутів та механізмів цього правопорядку, давати їм правову оцінку, бути здатним гармонізувати отримані під час пропонованого курсу знання з академічними вміннями та професійними кваліфікаціями правника.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен знати: головні етапи в історії створення ЄС, сучасний стан і перспективи його розвитку, структуру ЄС, основні функції інституцій ЄС, організацію

судової системи ЄС, розподіл юрисдикції між судовими органами ЄС, коло джерел права ЄС та їх властивості, порядок застосування права ЄС у національних правопорядках його держав-членів.

Студент повинен вміти: правильно тлумачити норми права ЄС, насамперед установчих договорів ЄС, використовувати отримані знання у сфері права Європейського Союзу для підвищення професійних навичок, вільно орієнтуватися у: системі та термінології інституційного права ЄС, договірно-правовій базі відносин України з ЄС.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Поняття, джерела права, загальна характеристика інституційної системи Європейського Союзу.

Тема 1. Історія становлення та розвитку європейської інтеграції

1. Європейський Союз і європейська єдність

Постання Європейських співтовариств (1945–1957 роки)

3. Розвиток Європейських співтовариств у 1958–1993 роках

4. Створення Європейського Союзу (1989–1993 роки)

5. Розвиток Європейського Союзу в 1994–2006 роках

6. Майбутнє Європейського Союзу

Тема 2. Поняття права Європейського Союзу. Структура права Європейського Союзу.

1. Поняття права Європейського Союзу

2. Структура права ЄС.

3. Первинне, вторинне та третинне право.

4. Співвідношення права ЄС і національного права..

Тема 3. Джерела права Європейського Союзу.

1. Джерела права ЄС: види та ієрархія. Зміст поняття *acquis communautaire* ("здобуток Співтовариства") та особливості застосування цього поняття в законодавстві України.
2. Загальна характеристика установчих договорів ЄС як джерел первинного права ЄС: структура, порядок внесення змін, географічна і темпоральна сфери дії.
3. Загальна характеристика джерел вторинного права ЄС.
4. Регламент і директива як джерела права ЄС. Правові акти *sui generis* як джерела права ЄС.
5. Індивідуальні та рекомендаційні акти ЄС: види, юридична сила, правове значення.
6. Міжнародні договори як джерела права ЄС.
7. Питання про існування правила прецеденту щодо рішень Суду ЄС. Загальні принципи права: поняття, місце в ієрархії джерел права ЄС.

Тема 4. Політико-правова природа Європейського Союзу

1. Мета, завдання, принципи діяльності ЄС, їх прикладне значення.
2. Міжнародна правосуб'єктність ЄС та способи її реалізації.
3. Правосуб'єктність ЄС за національними правом держав-членів.
4. Місце ЄС серед інших європейських міждержавних організацій (Західноєвропейського Союзу, Організації північноатлантичного договору, Ради Європи, Організації з питань безпеки і співробітництва у Європі, Європейської асоціації вільної торгівлі).
5. Компетенція Європейського Союзу, її характер, зміст та види.
6. Фінансування діяльності ЄС.

7. Бюджет ЄС: джерела формування, порядок прийняття і виконання.
8. Політична природа Європейського Союзу.
9. Проблема «дефіциту демократії» та засоби її подолання.
10. Основні концепції правової природи ЄС.

Тема 5. Загальна характеристика інституційної системи та інститутів Європейського Союзу

1. Генезис інституційної системи ЄС.
2. Європейський Парламент: склад і порядок формування, правовий статус депутатів, організаційна структура, повноваження, порядок роботи.
3. Європейська Рада: склад, повноваження, порядок роботи і прийняття рішень. Голова Європейської Ради (Президент ЄС).
4. Рада: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи. Верховний представник ЄС з питань спільної зовнішньої політики та політики безпеки.
5. Європейська Комісія: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи.
6. Судова система ЄС: склад, порядок формування, юрисдикція. Правова природа рішень Суду ЄС.
7. Європейський Центральний банк: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи, юридична сила рішень
8. Рахункова палата: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження

Тема 6. Членство в Європейському Союзі

1. Правові основи членства держав у Європейському Союзі.

2. Вимоги до держав, які бажають вступити до ЄС.
3. Процедура набуття членства в ЄС, її стадії.
4. Правова природа та зміст договорів про приєднання (вступ) нових держав-членів.
5. Питання про вихід з ЄС.
6. Правові підстави та процедура призупинення деяких прав держав – членів ЄС.
7. Правовий статус держав-членів ЄС.
8. Виконання державами-членами зобов'язань за установчими договорами ЄС: принципи лояльності та солідарності.
9. Посилене співробітництво: умови та процедура участі держав-членів

Тема 7. Склад та порядок формування судових органів Європейського Союзу. Організація діяльності Суду справедливості.

1. Склад судових органів.
2. Функції, повноваження та структура Суду справедливості.
3. П'ять найбільш типових справ, які розглядає суд.
4. Правовий статус суддів.
5. Правовий статус генеральних адвокатів.
6. Організація діяльності Суду справедливості.
7. Процедура в суді.

Змістовний модуль 2. Права людини, окремі галузі права ЄС.

Тема 8. Права людини в Європейському Союзі.

1. Становлення інституту правового статусу особи в праві ЄС.

2. **Нормативно-правові акти, що регулюють основи правового статусу людини та громадянина в ЄС. Роль прецедентного права Суду ЄС.**
3. Принципи правового статусу людини та громадянина в ЄС.
4. Основні цінності, на захист яких спрямована діяльність ЄС.
5. Гарантії прав та свобод людини та громадянина в ЄС: інституціональні, процесуальні та матеріальні.
6. Особливості приєднання ЄС до Конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 р.
7. Інститут громадянства ЄС: історія становлення, природа, порядок набуття та втрати.
8. Основні права громадян ЄС.
9. Допустимі обмеження здійснення прав і свобод, їх межі.
10. Основні обов'язки громадянина ЄС.

Тема 9. Митне право Європейського союзу.

1. Поняття митного права.
2. Джерела митного права.
3. Поняття і принципи митного союзу.
4. Митна територія.
5. Митний тариф.

Тема 10. Торгове право ЄС.

1. Загальна торгова політика і торгове право ЄС.
2. Джерела торгового права ЄС.
3. Регулювання імпорту.
4. Регулювання експорту.
5. Квотування і ліцензування.

Тема 11. Податкове право Європейського Союзу.

1. Поняття податкового права.
2. Джерела податкового права Європейського Союзу.
3. Основні види податків.
4. Правовий механізм регулювання податків.

Тема 12. Корпоративне право Європейського Союзу.

1. Порядок створення компаній.
2. Порядок функціонування компаній.
3. Реорганізація компаній.
4. Юридичні особи за правом ЄС

Тема 13. Історія розвитку відносин між Україною та Європейським Союзом, їх нормативно-правове регулювання

1. Набрання членства у ЄС – пріоритет зовнішньої політики України, визначений на законодавчому рівні.
2. Встановлення дипломатичних відносин України із Європейськими співтовариствами 1991 р.
3. Передумови укладення Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною 1994 р., набрання чинності Угодою. Цілі Угоди, організаційні заходи, передбачені Угодою.
4. Указ Президента України «Про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» 1998 р.: загальна характеристика.
5. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» 2004 р.: загальна характеристика.

6. Ступінь виконання Україною вимог, які висуваються до держав-кандидатів на вступ до ЄС.

7. Щорічні саміти «Україна - ЄС», їх юридичні наслідки.
8. Посилення співробітництва з Європейським Союзом. Укладення Договору про асоціацію між Україною та ЄС.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л.	п.	лаб.	інд.	с.р.		л.	п.	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Поняття, джерела права, загальна характеристика інституційної системи Європейського Союзу.													
Тема 1. Історія становлення та розвитку європейської інтеграції	4		2				2	8					8
Тема 2. Поняття права Європейського Союзу. Структура права Європейського Союзу.	5	2					3	8	2				6
Тема 3. Джерела права Європейського Союзу.	6	2	2				3	8		2			6

Тема 4. Політико-правова природа Європейського Союзу	7		2			5	6					6
Тема 5. Загальна характеристика інституційної системи та інститутів Європейського Союзу	9	2	2			5	8		2			6
Тема 6. Членство в Європейському Союзі	7		2			5	8		2			6
Тема 7. Склад та порядок формування судових органів Європейського Союзу. Організація діяльності Суду справедливості.	9	4				5	6					6
Разом Змістовий модуль 1	48	10	10			28	52	2	6			44

Змістовий модуль 2 Права людини, окремі галузі права ЄС.

Тема 8. Права людини в Європейському Союзі.	7		2			5	6		2			6
Тема 9. Митне право Європейського союзу.	7	2				5	6					6
Тема 10. Торгове право ЄС.	7	2				5	6					6
Тема 11. Податкове право Європейського Союзу.	7	2				5	6					6
Тема 12. Корпоративне право Європейського Союзу.	7	2				5	6					6

Тема 13. Історія розвитку відносини між Україною та Європейським Союзом, їх нормативно-правове регулювання	7		2			5	6					6
Разом Змістовий модуль 2	42	8	4			30	38		2			36
Всього	90	18	14			58	90	2	8			80

5. Теми практичних занять.

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Історія становлення та розвитку європейської інтеграції.	2	
2.	Тема 2. Джерела права Європейського Союзу.	2	2
3.	Тема 3. Політико-правова природа Європейського Союзу	2	
4.	Тема 4. Загальна характеристика інституційної системи та інститутів Європейського Союзу	2	2
5.	Тема 5. Членство в Європейському Союзі.	2	2
6.	Тема 6. Права людини в Європейському Союзі.	2	2
7.	Тема 7. Історія розвитку відносини між Україною та Європейським Союзом, їх нормативно-правове регулювання	2	
	Всього	14	8

6. Самостійна робота.

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Історія становлення та розвитку європейської інтеграції	2	8
2.	Тема 2 Поняття права Європейського Союзу. Структура права Європейського Союзу.	3	6
3.	Тема 3. Джерела права Європейського Союзу	3	6
4.	Тема 4. Політико-правова природа Європейського Союзу.	5	6
5.	Тема 5. Загальна характеристика інституційної системи та інститутів Європейського Союзу	5	6
6.	Тема 6. Членство в Європейському Союзі	5	6
7.	Тема 7. Склад та порядок формування судових органів Європейського Союзу. Організація діяльності Суду справедливості.	5	6
8	Тема 8. Права людини в Європейському Союзі.	5	6
9	Тема 9. Митне право Європейського союзу.	5	6
10	Тема 10. Торгове право ЄС.	5	6
11	Тема 11. Податкове право Європейського Союзу.	5	6
12	Тема 12. Корпоративне право Європейського Союзу.	5	6
13	Тема 13. Історія розвитку відносини між Україною та Європейським Союзом, їх нормативно-правове регулювання	5	6
Всього		58	80

7. Методи навчання

Лекції, семінари, тести, обговорення проблемних тем, робота з першоджерелами, самостійна робота.

8. Методи контролю

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

• аналіз усних відповідей;

• виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Сума	
Змістовий модуль №1							Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	100
4	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	

T1, T2 ... T13 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання.

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	зараховано
82-89 балів	
74-81 балів	
64-73 балів	
60-63 балів	
35-59 балів	Незараховано з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

10. Методичне забезпечення.

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Європейська конвенція з прав людини: практика застосування, український контекст» для студентів спеціальності 6.030401 «Правознавство» денної форми навчання // Вікторчук М. В. - НУВГП: Рівне, 2018, 24 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ep3.nuwm.edu.ua/2290/1/07-01-17.pdf

11. Рекомендована література.

Базова

1. Анакіна Т. М. Судовий прецедент у праві Європейського Союзу: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11.— Х., 2008. — 19 с.
2. Анакіна Т. Прецедентні рішення Суду Європейських співтовариств у становленні правопорядку ЄС // Підприємництво, госп-во і право. – 2008. – № 2. – С. 49–52.
3. Анакіна Т. Співвідношення прецедентної практики судів Європейського Союзу та Європейського Суду з прав людини / Т. Анакіна // Підприємництво, госп-во і право. – 2008. – № 8. – С. 145–148.
4. Арнольд Р. О Хартии Европейского Союза об основных правах / Р. Арнольд // Конституционное Право: Восточноевропейское обозрение. – 2002. – № 3 (40). – С. 12-20.
5. Бранчук І. Конституційно-правовий механізм взаємодії права Європейського Союзу та національного права держав-членів / І. Бранчук // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 9. – С. 18-21.
6. Брацук І. Механізм імплементації норм права ЄС у національні правопорядки держав-членів: загальнотеоретична характеристика / І. Брацук // Юридична Україна. – 2009. – № 5. – С. 126-131.
7. Буроменский М. В., Хорольский Р. Б. Защита прав человека в Европейском Союзе / М. В. Буроменский, Р. Б. Хорольский // Проблемы законности. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 1998. – Вип. 36. – С. 84-90.
8. Венецька, О. Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу та Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: проблема взаємодії / О. Венецька // Держава і право. Юридичні і політичні науки [Текст] : зб. наук. праць/ Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. - 2007. – № 38 - С.161-167.

9. Вдовиченко О. Основні зміни інституційної системи Європейського Союзу після Лісабонського договору // Юридична Україна. – 2010. – № 9. – С.118-123.
10. Гердеген М. Європейське право / М. Гердеген. [пер. з нім.]. – К.: К.І.С., 2008. – 524 с.
11. Гладенко О. Лісабонський договір 2007 р. як новий етап еволюційного розвитку права Європейського Союзу // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. – № 1 (11). – С. 73-77.
12. Грицяк І. Право та інституції Європейського Союзу / І. Грицяк. – К.: «К.І.С.», 2006. – 300 с.

Допоміжна

1. Гуцал С. А. Вплив процесу реформування ЄС на перспективи європейської інтеграції України // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 2 (11). – С. 239-245.
2. Дайнен Д. Дедалі міцніший Союз. Курс європейської інтеграції / Пер. з англ. М. Марченко. – К.: К.І.С., 2006. – 699 с.
3. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції : монографія / за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. – К., 2012. –
4. Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Постанова Кабінету Міністрів України № 1365 від 15.10.2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 42. – Ст. 2763.
5. Дідікін А. Лісабонський договір і реформа правової системи Європейського Союзу // Юридичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 42-43.
6. Договір про заснування Енергетичного співтовариства від 25.10.2005 р. [Текст] // Офіційний вісник України. – 2011. – № 1. – Ст. 1.
7. Друзенко Г. Що приховано за словами? Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу чи прийняття *acquis communautaire*? / Г. Друзенко / Юридична газета. – 2004. – № 8(20). – С. 4.
8. Дэйвис К. Право Европейского Союза / [пер. со 2-го англ. изд.]. – К.: Знання, 2005. – 406 с. – С. 139-141.
9. Євглевська О. Л. Адаптація законодавства як умова майбутнього членства України в Європейському Союзі // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2009. – № 17. – С. 118-129.

10. Железняк Н. Проблеми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу // Право України. – 2004. – № 11. – С. 140-143.
11. Іваненко В. О. Правові основи візового діалогу між Україною та Європейським Союзом // Право України. – 2010. – № 2. – С. 180-183.
12. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / під ред. І. В. Яковюка. – К., 2012.
13. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу: Навч. посіб. / Пер. з англ.– К.: Знання, 2002.– 381 с.
14. Кожара Л., Лесюк В. Міжнародно-правові аспекти участі делегацій Верховної Ради України в європейських парламентських установах // Право України. – 2012. – № 3-4. – С. 67-77.
15. Комарова Т. Природа права ЄС / Т. Комарова // Юридичний вісник України. – 2004. – № 52(496). – С. 5.
16. Комарова Т.В. Захист прав українських приватних осіб у Суді Європейських співтовариств / Т.В. Комарова // Проблеми цивільного права та процесу: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченій пам'яті професора О.А. Пушкіна (23 травня 2009 р.) – Х.: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. – С. 369-371.
17. Комарова Т.В. Право приватних осіб на пряме оскарження актів інститутів Європейських співтовариств у судах ЄС / Т.В. Комарова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2007. – Вип. 7. – С. 123-127.
18. Комарова Т.В. Право приватних осіб на пряме оскарження актів інститутів Європейських співтовариств у судах ЄС / Т.В. Комарова // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія Право. – 2007. – Вип. 7. – С. 123-127.
19. Комарова Т.В. Припинення невиконання зобов'язання державами – членами ЄС / Т.В. Комарова // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. – Вип. 91. – С. 173-179.
20. Комарова Т.В. Система юрисдикції Суду Європейських співтовариств / Т.В. Комарова // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Серія Право. – 2008. – Вип. 11. – С. 48-51.
21. Комарова Т.В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: монографія. – Х.: Право, 2010. – 360 с.
22. Копійка В. В. Європейський Союз: Досвід розширення і Україна [Текст] / В. В. Копійка. – К.: Юрид. думка, 2005. – 448 с.

23. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: історія і засади функціонування: посіб./ за ред. Л.В. Губерського.– К.: Знання, 2009. – 751 с.
24. Кравчук І.В., Парапан М.В. Гармонізація національних правових систем з правом ЄС. – К.: Слово, 2004. – 319 с.
25. Кравчук І. Адаптація права України до права Європейського Союзу: цілі, етапи, пріоритети // Право України. – 2004. – № 10. – С. 132-135.
26. Куровська І. Проблеми процесу гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 9. – С. 110-112.
27. Луць Л. А. Генезис ідеї європейської єдності // Актуальні проблеми політики. – 2002Ю – Вип. 13-14. – С. 668-675.
28. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): Монографія. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – 304 с.
29. Марусин И. С. О мерах обеспечения исполнения государствами – членами ЕС своих обязательств в рамках Европейского Союза / И. С. Марусин // Известия ВУЗов. Правоведение. – 2000. – № 4 (231). – С. 149-158.
30. Микієвич М. М. Інституційне право Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики та безпеки: Монографія / М. М. Микієвич. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – 416 с.
31. Мінка П. Я., Торохтій Ю. З. Проблема адаптації законодавства України до принципів права Євросоюзу / П. Я. Мінка, Ю. З. Торохтій // Право і суспільство. – 2009. – № 4. – С. 17-21.
32. Мовчан Ю. Лісабонський договір – новий етап європейського конституціоналізму // Віче. – 2008. – № 6. – С. 10-12.
33. Москаленко О.М. До класифікації джерел права Європейського Союзу / О.М. Москаленко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право. – 2009. – Вип. 1 (5). – С. 55-60
34. Муравйов В. Взаємодія права Європейського Союзу з внутрішнім правом держав-членів / В. Муравйов // Часопис Київського університету права. – 2004. – № 4. – С. 90-99.
35. Муравйов В., Березовська І. Види компетенцій реформованого Європейського Союзу / В. Муравйов, І. Березовська // Вісник Київського університету ім. Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. – 2009. – Вип. 37. – С. 53-57.
36. Муравйов В.І. Асоціація як перший крок до інтеграції // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2009. – Вип. 86, ч. 1. – С.85-96.

37. Муравйов В. Міжнародні угоди Європейського Союзу та *acquis communautaire* // Право України. – 2012. – № 3-4. – С. 306-320.
38. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу: Пер. з англ. – К.: К.І.С., 2005. – 446 с.
39. Перелік центральних органів виконавчої влади, відповідальних за організацію роботи з адаптації законодавства України до законодавства ЄС: Затв. Протокольним рішенням Координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства ЄС від 10.06.2011 р. № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fart_id=223287414&cat_id=223281453
40. План дій «Україна - Європейський Союз» від 21.02.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_693
41. Пономаренко Є. В. Центральні органи виконавчої влади у системі суб'єктів забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні / Є. В. Пономаренко // Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ. – 2009. – Вип. 3 (46). – С. 146-155.
42. Порядок денний асоціації Україна - ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію від 16.06.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_990
43. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. – К.: Смолоскип, 2002. – 168 с.
44. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Петрова. – 2-ге вид. – К.: Істина, 2009. – 376 с.
45. Право Європейського Союзу: підручник [Текст] / За ред. В. І. Муравйова. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.
46. Правова природа Європейського Союзу // Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник / М. С. Горшеньова, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін.; За заг. ред. В. О. Ріяки. — 2-е вид., допов. і перероб. — К.: Юрінком Інтер, 2006.- С.236-240.
47. Про впорядкування процесу здійснення експертизи проектів законів України та інших нормативно-правових актів на предмет їх відповідності *acquis communautaire* [Текст]: Наказ Міністерства юстиції України від 28.04.2005 р. № 42/5 // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 18. – Ст. 958.
48. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України № 1629-IV від 18.03.2004 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 29. – Ст. 367.

49. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України: Закон України № 2411-VI від 01.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – Ст. 527.
50. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України [Текст]: Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 395/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 28. – Ст. 1162.
51. Про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України № 615/98 від 11.06.1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 24. – Ст. 870.
52. Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу [Текст]: Указ Президента України від 14. 09. 2000 № 1072/2000 // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 39. – Ст. 1648.
53. Протокол до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами про Рамкову угоду між Україною та Європейським Союзом про загальні принципи участі України в програмах Союзу від 22.11.2010 р. [Текст] // Офіційний вісник України. – 2011. – № 92. – Ст. 3360.
54. Рабінович С. П. Гармонізація права України з правом Євросоюзу у контексті проблеми балансування пріоритетів національної правової політики / С. П. Рабінович // Приватне право і підприємництво. – 2009. – Вип. 8. – С. 152-155.
55. Свобода П. Вступ до європейського права / П. Свобода; [пер. с чес. О. Андрійчука]. – К.: К.І.С., 2006. – 280 с.
56. Смирнова К. Концепція «м'якого» права (soft law) в Європейському Союзі // Право України. – 2012. – № 3-4. – С. 329-336.
57. Стрельцова О. Становлення та розвиток принципу основних прав людини як джерела права Європейського Союзу [Текст] / О. Стрельцова // Право України. – 2003. – № 11. – С. 158-162.
58. Стрельцова О. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: передумови, проблеми і перспективи // Право України. – 2012. – № 3-4. – С. 87-97.
59. Тамм А.Є., Ріяка В.О., Коломієць Ю.М. Європейський Союз в міжнародно-правових відносинах. – Х.: ШТріх, 2003. – 240 с.
60. Ткаченко Є. В. Правовий статус громадян Європейського Союзу // Юрист України. – 2011. – № 1(14). – С. 17-23.
61. Тоді Ф. Нарис історії Європейського Союзу: Науково-популярне видання: англ. – К.: К.І.С., 2001. – 142 с.
62. Трагнюк О.Я. Деякі питання конституційно-правового регулювання членства держав у Європейському Союзі // Політичні і правові проблеми становлення і розвитку держави на

водопротрадянському просторі : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 26 черв. 2009 р.- X.: НДІ держ. буд-ва та місцевого самоврядування АПрН України, 2009.- С.3-10.

63. Трагнюк О. Я. Адаптація права України до права Європейського Союзу як складова механізму євроінтеграції / О. Я. Трагнюк // Державне будівництво і місцеве самоврядування. – 2005. – Вип. 10. – С. 139-141.
64. Трагнюк О.Я. Деякі концептуальні засади побудови інституційної системи Європейського Союзу / О.Я. Трагнюк // Державне будівництво та місцеве самоврядування: Зб. наук. праць. Вип. 10. – X.: Право, 2005. – С. 67-76.
65. Трюхан В. Інституційне забезпечення адаптації законодавства України до надбання спільноти в рамках виконання майбутньої Угоди про асоціацію Україна ЄС [Текст] / В. Трюхан // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. – № 4. – С. 230-241.
66. Тюшка А. Договір про конституцію для Європи: генезис, юридична природа, політична цінність (Монографія). – К.: К.І.С., 2007. – 228 с.
67. Угода між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством з атомної енергії про співробітництво у сфері мирного використання ядерної енергії від 28.04.2005 р. [Текст] // Офіційний вісник України. – 2006. – № 5. – Ст. 214.
68. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 24. – Ст. 1794.
69. Угода між Європейським Союзом і Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із врегулювання криз від 13.06.2005 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 24. – Ст. 726.
70. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво від 04.07.2002 р. [Текст] // Офіційний вісник України. – 2004. – № 4 (13.02.2004). – Ст. 214.
71. Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом, від 13.06.2005 р. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 15. – Ст. 582.
72. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво від 04.12.2009 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 96. – Ст. 3432.

73. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз від 18.06.2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 10. – Ст. 97.
74. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб від 18.06.2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 9. – Ст. 86.
75. Угода про співробітництво щодо цивільної глобальної навігаційної супутникової системи (ГНСС) між Україною та Європейським Співтовариством, його державами-членами від 01.12.2005 р. [Текст] // Офіційний вісник України. – 2007. – № 4. – Ст. 145.
76. Участь України в агенціях і програмах Європейського Союзу: перспективи та можливості [Текст] / За ред. О. Шумило. – К.: Міжнар. центр перспективних досліджень, 2008. – 335 с.
77. Хартия Европейского Союза об основных правах: комментарий / [С. Ю. Кашкин, А. О. Четвериков, Е. А. Чегринец, П. А. Калиниченко]; под ред. С. Ю. Кашкина. – М.: Юриспруденция, 2001. – 208 с.
78. Хартли Т. К. Основы права Европейского Сообщества / Т. К. Хартли; [пер. с англ.]. – М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1998. – 703 с.
79. Хоббі Ю. С. Правовий статус держав-кандидатів на вступ до Європейського Союзу: проблематика суверенітету // Держава і право. – 2009. – Вип. 44. – С. 614-619.
80. Хорольський Р. Б. Судовий прецедент як джерело права Європейського Співтовариства / Р. Б. Хорольський // Проблеми законності. – 1999. – Вип. 39. – С. 204-210.
81. Хорольський Р. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами 1994 року як джерело права Європейського співтовариства // Вісник Академії правових наук України. – 2006. – № 4. – С. 198-207.
82. Шевчук С. В. Судовий прецедент у праві ЄС / С. В. Шевчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2007. – № 6 (68). – С. 78-85.
83. Шпакович О. Принципи субсидіарності і пропорційності у праві Європейського Союзу // Право України. – 2012. – № 3-4. – С. 321-328.
84. Якименко Х. Основні підходи щодо розуміння правового статусу Європейського Союзу / Х. Якименко // Вісник Академії правових наук України [Текст]. - Харків: Право, 2008. - № 2. - С. 262-272.
85. Якименко Х. Відображення ідеї наднаціональності в історії європейської інтеграції / Х. Якименко // Вісник Академії правових наук України [Текст]. - Харків: Право, 2008. – № 1. - С. 251-261.

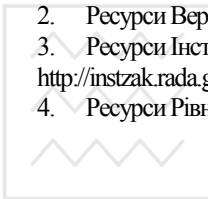

Національний університет

86. Яковюк І. Державний суверенітет національних держав у складі Європейського Союзу: проблеми визначення / І. Яковюк // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 3 (38). – С. 114-126.
87. Яковюк І. Субсидіарність як принцип взаємовідносин національних держав і Європейського Союзу / І. Яковюк // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 4 (39). – С. 22-30.
88. Яковюк І. Громадянство Європейського Союзу: поняття і співвідношення з національним громадянством / І. Яковюк // Проблеми законності. – 2010. – Вип. 107. – С. 13-22.
89. Яковюк І. Права людини в Європейському Союзі: загальнотеоретичний аналіз / І. Яковюк // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 1 (56). – С. 55-64.

12. Інформаційні джерела

1. Ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Ресурси Верховної Ради України . Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
3. Ресурси Інституту законодавства ВРУ. Режим доступу: <http://instzak.rada.gov.ua/>
4. Ресурси Рівненської обласної бібліотеки. Режим доступу: <http://libr.rv.ua/>

та природокористування